

Excepția de neconstituționalitate

marți, 29 aprilie 2008

DECIZIA Nr.190 din 26 februarie 2008 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.362 alin.1 lit.a) teza a doua din Codul de procedură penală Publicată în Monitorul Oficial nr.213 din 20.03.2008 Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.3852 cu referire la art.362 alin.1 lit.a) din Codul de procedură penală, excepție invocată de procuror în Dosarul nr.1.311/121/2006 al Curții de Apel Galați - Secția de minori și familie. Dezbaterile au avut loc în Ședința publică din 19 februarie 2008, cu participarea reprezentantului Ministerului Public, și au fost consemnate în încheierea de la acea dată, când Curtea, având nevoie de timp pentru a delibera, a amânat pronunțarea pentru data de 26 februarie 2008.

CURTEA, având în vedere actele și lucrările dosarului, reține următoarele:

Prin Încheierea din 26 septembrie 2007, pronunțată în Dosarul nr.1.311/121/2006, Curtea de Apel Galați - Secția de minori și familie a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.3852 cu referire la art.362 alin.1 lit.a) din Codul de procedură penală, excepție invocată de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Galați în dosarul de mai sus având ca obiect soluționarea unei cauze penale.

În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține, în esență, că prevederile art.362 alin.1 lit.a) teza a doua din Codul de procedură penală contravin dispozițiilor constituționale ale art.131 alin.(1), deoarece restrâng rolul procurorului în activitatea judiciară, condiționând exercitarea căilor de atac de existența apelului sau recursului pârții civile.

Curtea de Apel Galați - Secția de minori și familie consideră că excepția de neconstituționalitate este nefundată. În conformitate cu dispozițiile art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

Guvernul apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, invocând jurisprudența Curții Constituționale, ale cărei considerente sunt, în opinia sa, valabile și în prezenta cauză.

Avocatul Poporului consideră că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, deoarece respingerea ca inadmisibil a apelului formulat de procuror în ceea ce privește latura civilă a cauzei, în lipsa apelului pârții civile, își are rădăcina în caracterul privat al acțiunii civile, care este, în esență, o instituție de drept civil, ea devenind instituție de drept procesual penal în măsura în care este exercitată în cadrul unui proces penal. Acțiunea civilă în procesul penal este supusă dispozițiilor de fond ale răsputerii civile. Săvârșirea unei infracțiuni produce, pe lângă urmările socialmente periculoase, și un prejudiciu material sau moral în dauna unei persoane fizice ori juridice care, prin acțiunea civilă, pretinde să-i fie reparat. Dispoziția criticată reprezintă expresia principiului înscris la art.21 alin.(1) din Constituție referitor la accesul liber la justiție.

Astfel, posibilitatea formulării unei căi de atac în ceea ce privește latura civilă a procesului penal trebuie să aparțină, în principiu, doar persoanei care a suferit un prejudiciu material sau moral, în urma săvârșirii unei infracțiuni, și este firesc ca aceasta să poată renunța la valorificarea dreptului său.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere cu privire la excepția de neconstituționalitate ridicată.

CURTEA, examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate, astfel cum rezultă din încheierea de sesizare, îl constituie dispozițiile art.3852 cu referire la art.362 alin.1 lit.a) din Codul de procedură penală. Din susținerile autorului excepției rezultă că excepția de neconstituționalitate privește, în realitate, numai dispozițiile art.362 alin.1 lit.a) teza a doua din Codul de procedură penală, introduse prin art.1 pct.169 din Legea nr.356/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.677 din 7 august 2006, asupra constituționalității căroră Curtea urmează să se pronunțe.

Textul criticat are următorul conținut: "Apelul procurorului în ce privește latura civilă este inadmisibil în lipsa apelului formulat de partea civilă, cu excepția cazurilor în care acțiunea civilă se exercită din oficiu".

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Galați, invocând neconstituționalitatea art.362 alin.1 lit.a) teza a doua din Codul de procedură penală, susține că textul atacat care interzice procurorului să declare apel cu privire la modalitatea de soluționare a laturii civile a unui proces penal, în lipsa apelului formulat de partea civilă (cu excepția cazurilor în care acțiunea civilă se exercită din oficiu), este contrar prevederilor art.131 alin.(1) din Constituție.

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că aceasta este întemeiată, pentru următoarele considerente:

Instituția Ministerului Public este reglementată în Constituție în titlul III "Autorități publice", cap. VI "Autoritatea judecătorească". În art.131 alin.(1) se precizează că "În activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor".

Este evident că legiuitorul constituind în esență din Ministerul Public un reprezentant al interesului social, general și public, care să vegheze la aplicarea legii și la apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor, făcând a face distincția între procesele penale și civile. Una dintre formele concrete prin care Ministerul Public își poate realiza acest rol este aceea de

a participa la judecata proceselor, în oricare fază a acestora, de a exercita căile de atac și de a pune concluzii în acord cu obiectivele stabilite de Constituție.

Dispoziția art.131 alin.(1) din Constituție se poate concretiza, după caz, prin legi organice sau ordinare, dar această concretizare nu poate să ducă la restrângerea conținutului dispoziției constituționale, așa cum s-a întâmplat de altfel odată cu introducerea tezei a doua în art.362 alin.1 lit.a) din Codul de procedură penală, prin art.1 pct.169 din Legea nr.356/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.677 din 7 august 2006, și care condiționează apelul declarat de procuror în cadrul procesului penal referitor la latura civilă de existența apelului părții civile, cu excepția cazurilor în care acțiunea civilă se exercită din oficiu.

După cum s-a arătat deja, dispoziția art.131 alin.(1) din Constituție se poate concretiza prin legi organice sau ordinare, dar această concretizare nu poate să ducă la restrângerea conținutului dispoziției constituționale. Este de observat că timp ce textul constituțional se referă la apărarea ordinii de drept, precum și la drepturile și libertățile cetățenilor, alin.1 lit.a) teza a doua din Codul de procedură penală restrânge posibilitatea procurorului să declare apel cu privire la modalitatea de soluționare a laturii civile a unui proces penal, în lipsa apelului formulat de partea civilă. În temeiul textului actual, apelul procurorului în ce privește latura civilă este inadmisibil în lipsa apelului formulat de partea civilă, or este încălcată nicio îndoială că la soluționarea laturii civile în cadrul procesului penal există și interese generale și este interesată și ordinea de drept.

Limitarea prevăzută de art.362 alin.1 lit.a) teza a doua din Codul de procedură penală este neconstituțională, deoarece art.131 alin.(1) din Legea fundamentală stabilește în mod clar și categoric sfera atribuțiilor procurorului. Este adevărat că alin.2 al art.131 se prevede că

"Ministerul Public își exercită atribuțiile prin procurori constituiți în parchete, în condițiile legii", dar este evident că referirea la condițiile legii privește organizarea parchetelor, și nu exercitarea atribuțiilor stabilite în alin.1.

Legiitorul constituant a înțelese să confere procurorului un anumit rol în reprezentarea intereselor generale ale societății, din moment ce a înțeles să atribuie Ministerului Public în capitolul referitor la "Autoritatea judecătorească" și nicio lege organică sau ordinară nu poate să deroge de la textele constituționale.

Procurorul nu este adversarul vreunui din părți, ci el intervine în proces pentru a veghea la respectarea legii. Textul constituțional, referindu-se la apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor, nu are în vedere transformarea procurorului într-un avocat al uneia dintre părți, ci de a veghea la respectarea legii în procesele care pun în discuție astfel de drepturi și libertăți. Deși este vorba de latura civilă din cadrul unui proces penal, este de netăgăduit că și în acest domeniu interese generale care trebuie răpărate, iar în activitatea judiciară Constituția a stabilit acest rol de apărător pentru procuror. Pe de altă parte, principiul disponibilității, care guvernează procesul civil, funcționează în continuare, deoarece prin declararea apelului de către procuror părțile nu sunt împiedicate să-și manifeste dreptul de dispoziție, întrucât, în condițiile legii, ele pot renunța la dreptul subiectiv, pot achiesă la pretențiile adversarului sau pot încheia o tranzacție, potrivit normelor civile și procesual-civile.

Fără de aceste considerente, Curtea urmează să constate că art.362 alin.1 lit.a) teza a doua din Codul de procedură penală este neconstituțional în ce privește restrângerea dreptului procurorului de a declara apel cu privire la modalitatea de soluționare a laturii civile a unui proces penal, în lipsa apelului formulat de partea civilă. Așa fiind, procurorul poate declara apel în ce privește latura penală și latura civilă, dacă apreciază că este necesar pentru apărarea ordinii de drepturilor și libertăților cetățenilor.

Fără de cele arătate, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, precum și al art.1-3, al art.11 alin.(1) lit.A.d) și al art.29 alin.(1) și (6) din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ,

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate invocată de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Galați în Dosarul nr.1.311/121/2006 aflat pe rolul acestei instanțe și constată că dispozițiile art.362 alin.1 lit.a) teza a doua din Codul de procedură penală sunt neconstituționale, fiind contrare art.131 alin.(1) din Constituție.

Prezenta decizie se comunică celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.

Definitivă și general obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 26 februarie 2008.